

Helsingfors/Mariehamn 28.10.2015**Nr 40/15****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
18.9.2015, nr 259/2015.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om skyddshem, antagen av lagtinget
18.9.2015.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Syftet med landskapslagen är att säkerställa högklassiga och hel-
täckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i
nära relationer eller som lever under hot om sådant våld. Landskaps-
lagen innehåller bestämmelser om de grunder som ska iakttas vid
betalning av ersättning ur landskapets medel till aktörer som produ-
cerar skyddshemstjänster. Lagen tillämpas på kommunala och pri-
vata skyddshemstjänster. I landskapslagens förarbeten anges att ut-
gångspunkten för lagförslaget är att förbättra efterlevnaden i land-
skapet av Europarådets konvention av den 11 maj 2011 om förebyg-
gande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller landskapsregeringen och under denna ly-
dande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning och
socialvård på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer
lagtinget enligt 18 § 1, 4 och 13 punkterna i självstyrelselagen för
Åland.

Enligt förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd. s. 66)
innefattar begreppet socialvård, förutom den egentliga socialvården,
även bl.a. barnskydd och barndagvård, specialomsorger om utveck-
lingsstörda, missbrukarvård, nykterhetsarbete, moderskapsunder-
stöd, barnbidrag, stöd för vård av barn i hemmet, service och stöd på
grund av handikapp samt handikappbidrag.

Jämlikt självstyrelselagens 27 § 1 punkt utgör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag riksbehörighet. Enligt grundlagens 7 § har alla rätt till liv, personlig frihet, integritet och trygghet. Ingen får utsättas för behandling som kränker människovärdet. Rätten till social trygghet garanteras i grundlagens 19 §. Lagstiftningen om skyddshem avser för sin del att säkerställa att dessa grundlagsenliga rättigheter tryggas, och föranleder inte anmärkningar med avseende på grundlagen.

Enligt landskapslagens 12 § ankommer det på Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet att övervaka skyddshemsverksamheten. Beträffande inspektioner hänvisas i paragrafen till 55 och 56 § i rikets socialvårdslag (FFS 710/1982, nedan den gamla socialvårdslagen), som genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (ÅFS 101/1995) är gällande i landskapet, samt till lagen om privat socialservice (FFS 922/2011), som gjorts tillämplig i landskapet genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice (ÅFS 36/2012). Genom rikets nya socialvårdslag (FFS 1301/2014, nedan den nya socialvårdslagen), har den gamla socialvårdslagen, som fortfarande är gällande på Åland inom landskapets behörighetsområden, upphävts i riket. Enligt övergångsbestämmelserna i den nya socialvårdslagen, ska bl.a. bestämmelserna i den gamla socialvårdslagens 8 kap., där de nämnda 55 och 56 § finns, fortsätta att gälla. Den gamla socialvårdslagens 55 § berättigar inspektören tillträde till ett verksamhetsställes alla lokaler, samt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få tillgång till alla handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Därtill har inspektören rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan avgift få kopior av alla handlingar som är nödvändiga för inspektionen, samt att ta fotografier. Motsvarande bestämmelser finns i 18 § i lagen om privat socialservice. I landskapets behörighet gällande socialvården ingår även att inta bestämmelser om övervakning och inspektioner. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. reglerade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen tillkommer riket. Till den del dessa bestämmelser berör rikets behörighet kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Landskapslagens 12 § hänvisar även till 56 § i den gamla socialvårdslagen, som innehåller bestämmelser om vite, förbud och andra tvångsmedel. Beträffande privat socialservice torde landskapslagens 12 § 2 mom. i fråga om tvångsmedel avse bestämmelserna i 19-23 § i lagen om privat socialservice. Ovan nämnda bestämmelser om tvångsmedel kan intas i landskapslagen med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen.

I landskapslagen ingår ett flertal bemyndiganden för landskapsregeringen att utfärda landskapsförordningar. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda för-

ordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Innehållet i delegeringarna preciseras och begränsas av den reglering som finns i landskapslagen. Delegeringsbestämmelserna uppfyller enligt Ålandsdelegationens uppfattning de krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare